

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

(No.) List
slou.
Ry-
böcker

NAMNSDAGEN.

Novell

AF

N. PAWLOFF.

ÖFVERSÄTTNING FRÅN RYSKAN

AF

R. W. C.

38
1093

NAMNSDAGEN.

NOVELL

AF

N. PAWLOFF.

ÖFVERSÄTTNING FRÅN RYSKAN

AF

R. W. C.

HELSINGFORS,

HOS A. W. GRÖNDAHL.

1846.

HAMMERSDALLEN

NOVELL

PRINTED

IMPRIMATUR:

G. REIN.

VERLAGSSTELLE

R. R. C.

VERLAGSSTELLE
H. W. G. G. G.

1811

NAMNSDAGEN.

TIII A. B.

*För dig är lögnens stämpel klar,
För dig, hvar sanning uppenbar.
Jag ej, i lifvet, skilja vet
Från diktens villa verklighet.*

Jag var fordom bekant med en familj, som, efter ödets skickelser, tidigt afträdde från lifvets skådeplats. Döden skördade dess medlemmar å särskilda orter i Ryssland, och minnet af dem förvaras, måhända, endast i mitt hjerta. Mannen bortrycktes af koleran i Bessarabien, hustrun dog af tvinsot på en egendom i Saratowska guvernementet, och deras ännu minderårige son följde snart föräldrarne, hyllad, efter deras död, af någon godsägarinna i Ohrenburg.

Jag namnger icke mina hängångna vänner, emedan vid dem ej fäster sig hägkómsten af någon tjenst, hemburen åt människosläktet, eller någon tanke, lemnad i arf åt detsamma. De vandrade förbi, som andra vanliga människor; de lefde, de lefva icke mer: se der hela innehållet af deras lefnadsdrapa.

Men försynen, som iklädt sina skapelser den vältaligaste färgskiftning, har åt hvarje väsende gifvit sina utmärkaude drag, och det är derföre, som hvarje människa i lika hög grad förtjenar uppmärksamhet, som vi hos en hvar, eho han för öfrigt varit och ehvad öden han undergått, alltid finna någon känsla, något yttradt ord, någon

händelse, som kunna sysselsätta ett hufvud, vandt vid eftertanke. — Vänd dina blickar åt en af jordens fredligaste inbyggare, åt den lägste bland menniskor, — och du skall hos honom finna ämne till begrundning i lika mått, som då du betraktar en man, hvilken inför hela världens ögon gungar fram på lifvets böljor från land till land, som utaf dem, än uppslungas på höjden af en odödlig lycka, än nedstörtas i en bottenlös afgrund af odödliga motgångar. Karaktersstyrkan uppenbarar sig ofta i den ringaste krets, under det husliga lifvets låga tak: det nyckfulla ödet väljer sig stundom ett obemärkt offer, och dess lärerika slag drabba en utan vittnen, i det lugna familjelifvets sköte, såsom blixten nedlungar på den enslige vandraren, af ovädret öfverraskad i en folktom ödemark.

N. var en man af vid pass trettio år, då jag första gången träffade honom. Han hade nyligen gift sig. — Det är svårt, ja nästan omöjligt, att med ord skillra det sällhets-os, som då intog hans hufvud. Han säg i sin hustru en vän, en älskarinna, ett lifvets mål, — ja allt, som fångslar oss, som fågnar ögat och hänför själen. Ung, liflig, älskvärd, hade äfven hon, såsom mig syntes, vid sin man allena fästat alla sina önsknigar och med all sin innerlighet hängifvit sig åt honom. Hans upplysta förstånd, hans belevnhet i umgänget behagade mig, och jag vinnlade mig derföre om en förtroligare bekantskap med honom. I hänförelsens ögonblick är menniskan fågnad af alla, färdig att trycka hvem som helst till sitt varma bröst. N. tillbragte gerna sin tid i mitt sällskap och vi — för att betjena mig af ett gängse talesätt —

blefvo vänner. Jag besökte honom ofta och glädde mig, icke alldeles fri från afund, åt den tafsa af huslig sällhet, som här framställde sig för mig. Man och hustru, liksom skapade enkom den ena för den andra, lefde ock blott i och för hvarandra. På hvarderas lott hade fallit förstånd, älskvärdhet och en oberoende ställning. När jag betraktade dem, tänkte jag för mig sjelf: „Se der en oskrymd vänskap, otvungna smekningar, en oförställd förnöjsamhet!„ Jag minnes, att jag då hade blott en önskan: att äga en hustru, sådan som min väns; att jag den tiden icke skulle bortbytt en sådan hustru hvarken för vissheten om mitt namns odödlighet, eller för samhällets högsta värdigheter. N. berättade för mig om de närmare omständigheterna vid sitt giftermål: huruledes han i Saratowska guvernementet träffade en flicka, uppfostrad af bildade föräldrar, huruledes han förälskade sig i henne och äfven å sin sida hade lyckan att behaga; huruledes han var föremålet för hennes första kärlek, för de första ömma rörelserna i hennes jungfruliga, af den stora världens fäfånga ännu obesmittade hjerta. — N. omtalade för mig ofta sin föresats, att gå ur tjensten och bosätta sig på landet, med sina böcker och sin hustru. Detta lefnadssätt ansåg han för det lugnaste och angenämaste: det var hans älsklingsdröm. För att verkställa sitt beslut och förbereda dess utförbarhet, afreste han omsider på någon kortare tid till S:t Petersburg och hustrun flyttade med en Tante på landet, dit äfven han, efter slutade affärer, skulle begifva sig. — Vi skiljdes åt; jag träffade honom icke på halftannat år och trodde, att jag aldrig mer skulle återse honom.

En dag satt jag i Theatern, med otålighet afbidande slutet på ett tråkigt skådespel. Jag såg halft drömmande omkring mig, — då plötsligen i en loge inträdde en man, som ådrog sig min hela uppmärksamhet, — — — bekanta anletsdrag, — — jag betraktade honom närmarre, — — — det var N. Han inlät sig i vidlyftigt samtal med ett fruntimmer, och jag bemödade mig länge förgäfvos att vända hans blickar på mig. Slutligen varsnade han mig och nedsteg till ländstolarne. Med hvilken nyfikenhet, hvilken fägnad, skyndade jag ej honom till mötes. Synbarligen glädde han sig åt vårt möte; men hans glädje var fri från all yra, icke mer en svärmande ynglings, utan den stadgade mannens. Af begripliga skäl öfverhopade jag honom med frågor; han svarade tankspridd: att han för tre dagar sedan med allone återflyttat till Moskwa, att det varit omöjligt att lefva på landet, att grannarne velat taga lifvet af honom med sin påhängsenhet. Jag frågade efter hans hustru, men om henne hade han minst att säga. Man kan lätt föreställa sig min förvåning. — Vi skiljdes åt, med taget aftal, att jag nästa dag skulle spisa middag hos honom. Han skyndade tillbaka till samma loge, för att fortsätta sin kurtis för en verldskunnig kokett. Ut i hans gång varseblef jag en förändring, — han smått haltade.

Åter inträdde jag i detta hus, som fordom kommit mig att skapa de skönaste drömmar om familjelifvet och en huld maka, om likstämmigheten af tvenne hjertan; åter stod jag i detta tempel, som fordom upplystes af glädjens bländande strålar, der hvarje ton, som nådde mitt öra, var ett genljud af den tjusande kärleken. Jag

fann allt i dess fordna skick, samma mattor, samma blomster, samma prydnader; såsom fordom emottog mig värdinnan; men den skönaste rosen hade redan förlorat sitt fordom värfriska behag: hennes blick var vemodig, hennes steg tunga; hvitnad var kindernas glöd. Ridån hade sålunda åter uppgått, och de tvenne makarne uppförde för mig andra akten af sitt lefnadsdrama. — Der såg jag ej mer den förre harmonien: de hade redan bortglömt konsten, att gissa till hvarandras tankar, att förekomma hvarandras önsknningar; i hvarje ord, i hvarje blick lät mannen märka, att han var hustruns hufvud. — En ohjelpelig liknöjdhet för henne framlyste ur alla hans handlingar, i hvarje småsak, och jag fann mig öfvertygad, att i naturen, ej gifves något myskpulfver nog verksamt att kunna underhålla lifsgnistan hos en tynande kärlek, ej någon lrännspegel med egenskap att kunna återtända elden i mannens svalnade hjerta. — Ut i umgänget med sin hustru iakttog N. samvetsgrannt belevfvenhetens alla yttre vilkor; men i hvilken sedlig förnedring höll han icke henne! Allt hvad hon yttrade, motsades af honom. Hans inkast voro väl icke ohöfliga; men under denna höflighet dolde sig nästan alltid en sårande försmädlichkeit. Vilde hustrun köpa sig en ny klädning, önskade hon deltaga i en bal, — — — mannen satte sig aldrig deremot; men han utbredd sig, med en beundransvärd vältalighet, öfver den qvinliga fäfangan, öfver qvinligt oförstånd. Blandade sig hustrun i något samtal, straxt gaf han sig in i vidlyftiga demonstrationer om det skickliga, om vett och kunskap, och bevisade artigt, men obarmhertigt, att det icke skickade sig för qvinnan att rasonera; att qvinnorna ej förmå tala med besked om

någonting. Huru ofta bjöd hon icke till, att med en skämtsam vändning afvärja hans anfall, påtagligen för att öfvertyga mig, att allt detta icke kom från hjertat, att han var densamma som förr och älskade henne nu som förut. Ett kännemärke på den svage — tänkte jag — då han kämpar mot öfvermakten.

Med ett ord: den mest grannliga uppmärksamhet, den största ömhet och alla de dygder, som pryda könet, förmådde icke mer att återkalla det framfarna. En så sällsam förändring, oakadt jag deri igenkände den lidelsefulla kärlekens vanliga utveckling, väckte dock hela min nyfikenhet. Ju mer jag närmade mig till N., desto mera öppen hjertad blef han emot mig; men i våra samtal nämnde han ej ett ord om sin hustru, liksom hon aldrig funnits till. — Han haltade, och när jag eftersporde orsaken, var hela svaret: „en kula . . . „

En lång tid hade förflutit sedan hans återkomst till Moskwa, då vi engång, sent på natten, fortsatte ett förtroligt samtal. Talet föll på det vackra könet. N. räknade i extas, hvilket sällan hände; orden strömmade från hans läppar och i anletsdragen uttryckte sig en häftig förtrytelse. Jag ser ännu hans bittra löje vid det han sade: „endast den klenmodige och oförfarne kan af qvinnan vänta sig en sannskyldig lycka; hon bör för mannen vara blott ett lekverk för ögonblicket, och den som betraktar henne ur en annan synpunkt, som tror sig i henne finna ett rent, upphöjdt väsende, — han misstar sig erbarmligen! Hon är skapad så svag, att hon aldrig förmår genomleva sitt hela lif, under inflytelse af en och

samma känsla, för ett och samma mål. Hon står städse under främmande inflytande, och huru förlita sig till den, som saknar all sjelfständighet! En qvinna älskar med sitt hjertas hela hängifvenhet, och ger ändock sin hand åt en annan, emedan hon dertill kan bli öfvertalad af mormor, mor, tanter och kusiner. Qvinnan är förständig; men hon är det aldrig på ett enkelt sätt: hon vill städse lysa, förvåna. Qvinnan är hjertlig, god; men till den grad att hon väcker ledsnad. Hon räknar sjutton år, är yr och glad och skön; du tror, att alla hennes tankar äro oskuldsfulla, som barnets; att hon är en ren engel, nyss nedstigen till jorden som ännu icke hunnit fästa sitt dam på hennes liljevita vingar; men detta sjuttonåriga barn har redan hunnit förälska sig, förstår redan att dölja sin kärlek, förmär, utan att rodna, svära evig trohet åt annan man, än den hon älskar. O! i detta hänseende är jag lösryckt ur tjusningens bojar..... qvinnan, tryffel och champagne — det ena icke stort bättre än det andra: pikanta bagateller!

Vid dessa ord öppnade han en låda i sitt skrifbord, uttog ett litet häfte, räckte det åt mig och tillade skratande: „tag och läs, det kan gagna dig; der har en af mina vänner skildrat en ganska kuriös tilldragelse.”

Jag har förvarat det af N. erhållna manuskriptet.

Se här är det:

Den som färdats genom Räsan, känner tvifvelsutan Stepan Nikititsch, har säkert tagit in hos honom och hört, huru han skryter med sin madeira. — Lifligt minnes jag den regniga hösten, den kolmörka aftonen, då ingen stjerna tindrade på fästet och då de uttröttade skjutshästarne med möda förmådde släpa mig fram till Vårdshuset i Räsan. Jag var en otålighetens martyr! Jag hade önskat, att kunna förändra årstiden, bygga om de dåliga landsvägarne eller förvandla mig sjelf till en trollkarl, för att snabbare ila i min tillbedda hustrus armar! Huru äflades jag icke, att utan dröjsmål fortsätta resan; med hvilken ständaktighet motstod jag ej alla frestelser af Iwan Nikititsch, som försäkrade, att han var försedd med både beefsteak och kotletter, och med madeira från Petersburg. Men på hållet fanns ej hästar. Jag sökte lega reserver, oaktadt alla formän och hyrkuskar med en mun bedyrade, att vägarne på andra sidan om Räsan voro alldeles ofarbara, att det var en absolut nödvändighet att dröja kvar öfver natten. All deras öfvertalningsgäfvor verkade dock föga på mig; men emot allt mitt sträfvande var jag tvungen att bida. Jag

beslöt omsider att äta qvällsvard, medan jag sysselsatte mig med drömmar om slutet på min resa. — Knappa tio minuter hade förgått, då ifrån ett angränsande rum hördes toner af en gitarr, beledsagade af en manlig stämma! Ack hvilken röst!.. Den obekante sjöng, först kupletter ur balladen: „Hvi har man vågat sönderslita två hjertans ömmaste förbund?“, och derpå: „I natt försänkt är himlaljuset.....“, Natten, kärleksdrömmarne, mitt förut redan för vemod stämda lynne — allt bidrog, att hos mig väcka tanken, att dessa klara, lågande toner, voro utgjutelser af ett djupt bedröfvadt hjerta.

Jag smög mig sakta till dörren för att genom nyckelhålet se den okände, och det lyckades. Han satt utsträckt på en soffa; hans stora blå ögon voro riktade mot taket; hans långa ljusa hår nedföll oordnad på den breda pannan, utan att likväl dölja ett djupt ärr, som vittnade om ett sabelhugg; sin högra arm bar han i band och mot den venstra hvilade gitarren. Han var klädd i militär-surtout; i knapphålet hängde S:t Georgs ordens kors. En hvar kan gissa, att jag önskade blifva bekant med den intressanta officern. På min fråga, hvem han vore, svarades, att det var Stabs-Ryttmästaren S. stadd på en genomresa. Det uppgifna slägt(namnet härledde sig af ett dopnamn *). Jag lät be om tillstånd

*) En i Ryssland mycket vanlig namnbildning, såsom Iwanoff af Iwan, Nikitin af Nikita, Sergejeff af Sergii, o. s. v., för öfrigt ett mera säkert kännemärke, att familjen ej hör till de gamla historiska slägterna.

att få göra honom mitt besök, men han förekom mig och steg sjelf in till mig. En medelålders man af hög och reslig växt. Ansigtets färg bar djupa spår af oväder och tropisk hetta, men dragen voro uttrycksfulla. Det var ej någon hvardagsmenniska som stod framför mig. Jag öfverhopade honom med komplimanger, hjertligen skillrande de öfversvallande känslor, han hos mig väckt medelst sin vackra säng; han tryckte min hand och log af märkbar förnöjelse. Men i början tyckte jag, att han var nog färdig ooh saknade verldsmannens smidiga tunga.

Såsom resande personers första förklaringar vanligen inskränka sig till svar på frågorna: hvarhän? och hvarifrån? så erfor nu äfven jag, att han kom ifrån den aktiva arméen, ämnade sig till Tamboff, Saratoff och ätskilliga andra städer. Vi hade, ett stycke framåt, samma väg och öfverenskommo derföre, att fortsätta resan gemensamt, och gerna samtyckte han att vika in på mitt gods, dit jag hastade till min hustrus namnsdag. O! tänkte jag, hvad hon skall fägna sig åt en sådan gäst, hon, som sjelf till själ och hjerta är sångarinna.

Vi satte oss till qvällsvardbordet; ett par buteljer godt vin upptogos ur mitt flaskfoder och Stepan Nikititsch förstärkte dem med sin champagne. Lynnet upplarnade hos oss hvardera: tungans band blef löst. Den sällsamme främlingen fängslade min själ med sin intagande röst, sitt manliga yttre, sina krigiska bragder, hvilkas historia i sammandrag jag läste i det hvita korset, den klufna pannan och den i band burna armen. Han talade, än om musik, än om kriget; hans ögon

blixtrade af ingifvelsens eld, medan det i snabb växling ömsom ifyllda och ömsom utdruckna glaset tömde buteljerna. Jag märkte, att mitt förekommande, hjertliga bemötande gjorde ett starkt intryck på Ryttmästaren; han blef gladare, och då tillskref jag det hans själs godhet; nu skulle jag åt denna glädtighet ge en enklare förklaring, i en tillfredsställd egenkärlek. — Då var jag ung och lycklig! —

Skrytsamhet framlyste ej i Ryttmästarens tal, men djerfva uttryck röjde ett tygellöst sinne. Han såg ut, som dödens oförfärade granne, och hans flammande blick hade kunnat bringa den strängaste skönhet att svigta. Hos honom fanns allt i brokig blandning, lif och död, musik och bajonetter. Då jag, enligt rysk plägsed, fick det infallet, att spörja honom, om han var beslägtad med en viss person af samma namn som hans, svarade han med hänlöje: „Ni känner ej min slägt och hvad f—n angår den er!,,

Det förstås, att jag efter ett sådant svar lemnade hans slägt i fred och ro. Men vinet hade löst äfven min tungas band. Champagnens trollkraft hänför oss alltid till föremålen för vår ömhet. Under musikens toner och krigets åskor steg i min tur jag in på samtalets växelfält med skilringar af min innerliga sällhet, mitt husliga lif, min älskeliga hustru; men jag hade knappt uttalat några ord om det äkta lifvets hänförande behag, förrän min bordskamrats panna höljdes af ett dystert moln. Han slog sitt glas i bordet och började med synbar oro, vandra af och an i rummet.

„Hvad har kommet vid er,, frögade jag.

„Ack! päminn mig icke om kärlek och en maka.... Äfven jag har älskat,, svarade han, „men....,, En djup suck bröt sig fram ur hans breda bröst och han tystnade. Nyfikenheten eggade mig. Jag vill ej uppräknade lockmedel jag använde, för att förmä honom att tala, och intill denna stund vet jag icke hvad som förvällade hans öppenhjertighet. Hade jag ingifvit honom förtroende, var det vinet som förrådde hemligheten, eller uttalade han den kanske blott derföre, att han ej räddes för någon? Han ropte på mera champagne, fattade sitt ifyllda glas, kastade sig på divanen, tummade med venstra handen om sin prydliga mustach och begynnade på sätt, som följer:

„Vid min födelse hade den mest fritaliga späqvinna icke vägat förutsäga, att denna rock en gång skulle hölja mina axlar och detta kors hänga på mitt bröst. Min barndom värdades ej af några sköterskor*); kring min vagga hördes icke deras vyssjande röster och min mor dånade icke, då hon säg mig barfota trafva kring uti smutsen. Ej detta vin (och härvid darrade glaset i hans hand) var ämnadt att muntra mitt sinne; och derest jag fortfarit såsom jag börjat, hade det ej varit min lott, att sitta med er till bords.,,

*) En ounbärilig lyxartikel hos Rysslands magnater. Hvert barn har sin amma (kormiliza), en om icke flere sköterskor (nänska) och är barnet en gosse, dessutom en äldre domestik till mentor (pestún), allt personer merändels valde ur hopen af magnatens lifegne trälar.

„Med kopparslantar betalades min undervisning; men jag lärde flitigt, emedan sjunga var från barndomen min yppersta fröjd och en chorsångares värdighet den yttersta råpunkten för all min ärelystnad. Jag försummade aldrig en gudstjänst uti kyrkan i vår by, gick i alla processioner vigtigt med mitt vaxljus i handen, gnällde högljuddast af alla i böndernas chorus och mumlade bönerna efter prästen i högmässan. Ej länge lät man mig uppväxa i lugnet af dessa enkla fröjder: jag blef skiljd ifrån kyrkan, från far och mor. Det är länge sedan, och intill denna dag tränga sig stundom tårarna i mina ögon, när det lyckas mig att lifligt ihågkomma, huru jag då gret.,

„En dag — och denna dag blef mitt lifs ledstjerna, min pännyttfödelse, den hvissling på theatern, hvarefter dekorationerne i ett ryck förändras. — En dag mönstrades jag till läppar och tänder; mönstringens resultat blef, att jag var ett dräpligt ämne till flöjtblåsare och man gaf mig derföre i lära, att blåsa flöjt. Jag gret, men den värnlöses sorg väckte ej gensvar i någons hjerta; det fanns ej någon, som hade tryckt barnet till sitt varma bröst eller gifvit sig mödan, att med smekningar bringa dess tårar att stanna.,

„Man förberedde mig till en den nyckfulla ledsnadsens, den luxuriösa sysslolöshetens rodocka; men musiken räddade sitt fosterbarn. Henne har jag att tacka för allt: hon afslet sambandet emellan min födelsestund och mitt lifs förlopp, och tilltrollade mig en qvinnas hjerta, som eljest för mig hade varit lika otillgängligt, som kaukasi bergspets för kosackens klippare.,

„Väl är det sannt, att musiken så när förvandlat mitt hufvud till ett förstämmt instrument och mina tankar — till falska toner; men hon var det äfven, som vid undergångens brant, vid öfvergångspunkten till den yttersta förtviflan, skänkte mig tröstemedel, dem ingen smärta var mäktig att förstöra, dem ej någons godtycke förmodade rubba. — Jag stod i mensklighetens yttersta led, och sjöng; jag irrade kring utan hem och försvar, och sjöng; jag gnagade på en förtorkad brödkant, och sjöng Ack! så länge mina strängar, min röst förmå att sätta luften i dallring, så länge kan mitt halfva jag vara ett plågornas rof, medan den andra hälften fortfar att njuta! — Med tvång begynnade jag öfningarne på flöjt, men snart fattade jag smak för instrumentet; min medfödda fallenhet för musik fick sin ytterligare utveckling.,,

„Flere år hade förflutit, hvarunder jag efterhand gjort bekantskap med åtskillige välkände artister i Moskwa. Jag öfvergaf flöjten och gjorde betydliga framsteg på violin och fortepiano. Slutligen blef sång min uteslutande sysselsättning.,,

„Musikvänner satte värde på min talang, inbjödo mig på quartetter och uppmanade mig att sjunga; men i deras ögon var jag en musikanter, en sångare — eller, rättare sagdt, en machin, som spelar och sjunger och åt hvilken man står vänd med ansigtet så länge spelet eller sången fortfar, men derefter vänder ryggen. Man berömde mig; men berömmet hade lukt af nedlåtenhet; man beundrade mig och till bevis på sitt höga välbehag klapade man mig på axeln; man kallade mig ett geni, men

med en köld och likgiltighet, som nogsamnt antydde, att ingen hade lust att intaga min plats. Hvar och en syntes tänka för sig sjelf: „Ett geni är du, men hvad är det mer!„ Man upphöjde mig till skyarna, men så öppet och sårande, som menniskan prisar det hon icke afundas är färdig att förtjusas af en hvar, som hon uppskattar lägre än sig sjelf.,,

„Jag började ge lektioner och förtjenade härme penningar. Händelsen förde mig tillsamman med eu ung man, som icke liknade mängden. En svärmande älskare af musik, ifrig tillbedjare af de sköna konsterna, ställde han talangernas prioritet snart sagdt utöfver alla prioriteter: han placerade mig — en person, utesluten utur antalet af alla dem, som i samhället hafva namn af menniska — mig, en musikanter, placerade han, vid sitt midagsbord, i bredd med personer af rang och anseende. Jag tillstår, att hans bemötande i början föreföll mig sällsamt: jag var ännu ovan dervid. Han brydde sig icke om, hvem och hvadan jag var; han umgicks med mig som med andra menniskor och bragte mig härigenom ofta att rodna. Det var för mig så nytt, så tvunget, när han i sina gästers närvaro inledde med mig ett samtal eller bad mig sitta ned.... Tro mig, att det är en särdeles plägsam känsla, att icke våga sätta sig, att icke veta, hvar och huru man bör ta plats!.... Derföre är det för mig ock nu en fröjd, att för mina dåvarande lidanden taga hämnd på den första bästa som möter. Kan ni fatta njutningen af, att kärft besvara ett höfligt tilltal; att knappt nicka med hufvudet, då någon för er artigt tar af sig hatten, att värdslost ligga i sin stol inför den andry-

ge ädlingen och den penningedryge millionären? Unge man! Min välgörare fattade tycke för mig, såsom för en af sina likar, för en vän. Hvarje stund, jag ägde att disponera, tillbragte jag hos honom. Han förskaffade mig utvägar att utbilda min talang, förmäde mig att läsa böcker, öfvade mig att tala likt andra människor utan att rodna och tro, att jag ej förtjente äran af ett samtal. Med ett ord, han omskapade mig, affilade rosten från min själ och mitt hjerta.,,

„Med begärlighet grep jag till böckerna; men de förödmjukade mig, på samma gång som de tillfredställde min vettgirighet: de förtäljde för mig om hvarje annan människa; men aldrig om mig sjelf. Jag såg uti dem en tafla af alla menskliga seder, alla menskliga lidelser, alla människor, af allt som rör sig och andas; men mig sjelf återfann jag ingenstädes! Jag var en varelse, utesluten ur litteraturens hela mantalsförteckning, obetydlig och lumpen i hvarje hänseende, ett föremål, som ej förmäde väcka någon tanke, om hvilken intet var att omförmåla och som ej ens borde ihäggkommas.... Jag var någonting ännu sämre, än en af manskapet, som stupat i drabbningen, än en förnaglad kanon, en sönderbruten bajonett, en brusten sträng:...,

„I hvarje människas lif förekommer ett år, en dag, då ödet för henne afkunnar sin slutliga dom öfver återstoden af hennes lefnad, antingen utskrattar den varma tron på hennes lättsinniga förhoppningar, eller ikläder dessa en lefvande skepnad, än i bilden af en kvinna, än uti högar af guld. Hvarje människas lefnadsförhållanden

hafva, liksom febern, sin krisis, sitt tolfte dygn, sitt individuella Waterloo . . . Äfven jag har haft ett sådant år, en sådan dag.,

Den person, hos hvilken jag var i beroende, bosflyttade till det inre af landet, i ändamål att ordna ekonomien på sitt gods och öka dess afkastning. I samma trakt var äfven min välgörares egendom belägen, och för det nära grannskapet, erhöj jag tillåtelse att vistas hos honom: jag njöt då redan en viss frihet.,

„Vi ilade dit, till Volga flodens branta strand, och allahanda musikaliska planer svärmade kring i våra hufvuden; men jag vet icke hvarföre mina tankar blefvo allt dystrare och tonerna af fosterlandets sånger innerligare och begripligare för mitt hjerta, än sjelfva den odödlige Mozart.,

„Min själsfrände i musiken hade på landet en hop grannar, introducerade mig hos somliga, lofordade öfverallt mina talanger och jag kom derigenom hastigt i stort anseende hos alla dem, som ej visste, hvad de skulle göra af med sina döttrars fingrar och röster, och hos hvilka pianot var ett fullkomligen dödt kapital. I egenkap af en resande musikus från Moskwa, blef jag konstituerad till musiklärare i provinsen — och jag måste tillstå, här bevisade man mig större heder än i hufvudstaden; visserligen blott derföre, att min beskyddare icke omförmält min härkomst och ej heller behof gjordes af slika upplysningar. Till råga härpå, gaf mig hans personliga förtrolighet en utomordentlig vigt. Allt gick vä i hvardagstrall.,

„En gång blef jag bjuden till en aktningsvärd fru i närmaste granskapet, för att ackompanjera ett hos henne gästande ungt fruntimmer. Jag var något illamående och saknade lust att anta bjudningen; men man var enträgen och försäkrade, att jag genom mitt uteblifvande skulle skämma bort hela festen. Det var den gamlas namnsdag och hennes dotterdotter skulle ovilkorligen sjunga inför en brokig samling gäster.,,

„Omständigheternas vikt bevekta mig: jag öfvervann min opasslighet, gjorde med omsorg min toalett och begaf mig åstad.,,

„Ni bör veta, att jag då redan kunde skäligen dristigt träda fram inför den talrika samlingen i en salong. När jag säger „skäligen dristigt,, så vill jag dermed beteckna, att jag då icke mer smög mig fram på få, att jag redan tog mina steg ut med full fot och att mina ben icke trasslades, oaktadt de då ännu saknade den smakfulla ledighet, hvarmed jag för närvarande kastar dem i kors öfver hvarandra, och äfven i öfrigt med dem utför alla en belevvad mans manövrar.... Jag hade redan konsten inne, att oanfäktad af åskådarenes mängd gå fram öfver rummet, svara med hög röst; men allt fortfarande fann jag mig trefnare, att sitta stilla i någon vrå, och allt ännu vidhängde mig vanan, att till hvarje uttaladt ord, för att dokumentera min belevfvenhet, foga vårt kära ryska s*).,,

*) Initial-bokstafven af ordet Sudar (Herre), eller Sudarina (Fru) som i ryskt samtal, då en person af ringare anse-

„Huru gladt uppgick ej solen denna dag!.. O! nu först känner jag, huru väl jag bevarat minnet deraf!.... Han står der, lifslevvande inför mig (och med den friska handen slog sig Ryttmästaren härvid för pannan) med alla sina små omständigheter, sina ringaste detaljer!.... Mig tyckes, att jag ännu minnes hvarje väg, som krusade Volga-flodens yta, hvarje blomma vid dess strand, hvarje person, hvarje ton, allt hvad mitt öga såg, hvad ö'at hörde. Jag skulle kunna beskrifva för er denna dagens händelser, med all den tröttande utförlighet, den dödande outtömlighet på ord och omständigheter, hvarmed kvinnorna göra reda för gårdagens diskurser, för sin och andras klädsel, eller de äldre damerna för sina drömmar.,,

„Det var en klar och herrlig dag, som under vår himmel icke ofta förekommer....,,

„Jag färdades utmed flodens högländta strand. Betäckt af solstrålarnes guldkir, yfdes han då icke inom sina bugtiga bräddar, .. han gled sakta fram, lik en stilla bäck. Här och der lekte bondbarnen i sina ökstockar... ej den minsta väg, ingen brusande strömfåra... O! huru intagande fann jag ej vår Volga! En svalkande vind omfläktade mig, luften var uppfylld af vällukt. Det låg något förtrollande i anblicken, såväl af den mäktiga flodens lugna, blå vattenmässa, som af den motsatta stran-

ende tilltalar eller besvarar någon högre uppsatt, efterhän-
ges hvarje fras; t. ex. Ja's, Nej's i stället för ja
och nej.

dens vidsträckta gräshaf med dess friska grönska! Det såg ut som hade naturen, tillika med den godsägarinna, till hvilken jag ilade, firat sin namnsdag. I dessa ögonblick var jag mera människa, mer virtuos, än någonsin. Jag ville brista ut i sång, jag kände ingifvelsens fläkt; ... Men detta utbrott af den inre glöden eggade ej länge mina själskrafter. Jag framkom slutligen dit, der jag var säker att, såsom vanligt, anträffa så många slöa öron, så många tanklösa väsenden; der jag skulle få nedstämma mitt allegro till ett andante, mitt adagio till ett allegro; än i släpande skritt, än i susande galopp, beledsaga en landtfrökens gnällande stämman. Under utöfningen af en musiklärares marterfulla kall, hade jag tillkämpat mig ett orubbligt, englalikt tälamod, och med sänkt hufvud var jag redan färdig att utstå det hårda profvet.,,

„Framom mig sprängde upp till trappan en sexspännig vagn. Jag hade lust att följa den i spåren, men på terrassen stodo gäster och det brast mig mod, att väga en så djerf kupp. Vid dylika tillfällen tillhviskade mig städse en förtretlig inre röst: „en vagn och du — hvilken skillnad!„ Jag sänkte vingarne, steg ur mitt äkdon vid gårdsporten och stal mig obemärkt in. I förrummet råkade jag i nöd: jag skulle anmälas och var på köpet nödsakad att ensam stiga in. Ni kan föreställa er hvad som föregick i mitt inre; men nolens-volens fick jag taga mitt parti. Långe ordnade jag mitt hår, skakade dammet från kläderna och steg slutligen in, förstås något sidlänges och i skygd af väggen. Lyckligtvis återgafs mig modet af den tafra, som utbredde sig för min blick.,,

„Der voro i mängd församlade herrar och damer från grannskapet; men en viss originell oreda rådde i denna hop och oredan stack fram uti allt: i klädsel, i anletsdrag, i åtbörder. Det fria, sorglösa landtlifvet med all sin obundenhet, vårdslöshet och godtycklighet afspeglade sig i hela sällskapet. Här en skymt af qvinligt krämmande och der bredvid, den englamilda uppsynen af en person som tycktes nyss hafva nedstigit från en annan oskuldsfull verld. Här sorgfälligt svärtade och vaxade mustacher, der ett hufvud, som knappt någonsin gjort bekantskap med en kam. Här en ostruken klädning och straxt bredvid en negligée från Moskwas yppersta modemagazin. Kurage! tänkte jag — och steg fram till värdinnan.,,

„En af åren betydligen medtagen fru, satt hon i en ländstol med fötterna på en pall, framför henne låg en utsydd dyna, som hon framvisade åt en hop fruar, hvilka i en krets suto omkring henne, och en synbar känsla af stolthet, blandad med nöje, upplifvade för en stund blicken ur hennes eljest slocknade öga. — ”Detta är en namnsdagsgåfva af min Alexandrina,, upprepade hon med vigtig min, till höger och venster.,,

„Redan hade jag tre gånger hunnit buga mig för henne, och skulle troligen, för den kära dynans skull, ännu länge fått fortfara, om ej en ung flicka, hvilken jag i min förvirring uraktlätit att nogare betrakta, gifvit gumman en vink och hviskat henne i örat någonting som sannolikt rörde mig, emedan den gamla, och med henne hela

konklaven, genast vände sig till mig, reste sig smått i sin stol och sade :

„Ack! det är ni, min vän! hjertlig tack för det ni infunnit er; jag har af Wladimir Semenowitsch hört så mycket godt om er: ni är stor musikus, säger man, och hos mig är nu på besök en ifrig älskarinna af konsten, min dotterdotter”

„Alexandrina lilla! Kom hit, min Engel!,,

„Och hon, som kändes vid namnet, trädde till den gamla. Jag tillstår, att jag i detta ögonblick brydde mig föga om Alexandrina: allas ögon voro riktade på mig och jag stod som på glöd; likväl höjde jag en förstulen blick på flickan, och inom mitt hjerta hviskade det: „hon sjunger visst förträffligt.,”

„Se här min dotterdotter,,” fortfor gumman,, en för-
tviflad älskarinna af musik! . . . Var god och hälsa oftare på oss; ni skall sjunga med henne; hon får ju ej glömma hvad hon lärt sig. — Men hvar är Wladimir Semenowitsch? Hvarföre ser jag ej honom i ert följe?

„Han reste i affärer till staden,, — svarade jag — „och återvänder törhända först sent på qvällen.,”

„Ack! den elake!,” — återtog hon — „har icke han med allone bortglömt den gamla; han skall få bannor för det. — Vill ni inte närmare betrakta gåfvan, som min Alexandrina fägnat mig med i dag,, — och med des-

sa ord framräckte hon med begge händer den förargliga dynan

„Skall du väl släppa mig ur klämman, tänkte jag, och stirrade emellertid långt; gjorde en tvungen bugning och rörde på läpparna, liksom till pris åt klenoden. Ändtligen tog gumman räson och bad mig sitta ned; hennes gäster upphörde att mäta mig från hufvud till fötter, emedan någon ny gäst anländt. Jag nedsteg från scenen och drog djupt efter andan.,,

„Sedan jag hämtat mig från förvirringen, ihågkom jag genast min första blick på Alexandrina och det första intryck, hon gjort på mig.,,

„Visst sjunger hon väl! — var hufvudsumman af detta intryck, och i följd af den naturliga kedjan af mina musikaliska idéer, började jag att, i den vrå, dit jag dragit mig undan, nogare mönstra detta väsende, som borde sjunga så väl.,,

„Jag säger er icke att hon behagade mig; jag kan icke säga det; med ordet: behaga förenar sig föreställningen om en viss jemnlighet, och Alexandrina stod i det borgerliga lifvet så högt öfverom mig, att jag, om hon ock i sjelfva verket behagat mig, icke straxt hade funnit mig dervid. Nej, denna känsla kunde vid vårt första möte icke få rum i min själ, så rädd och uppskrämd den i min förnedrande ställning var. Jag betraktade henne som en tafla, hvilken ej står till köps, eller hvilken man saknar medel att inlösa; jag såg på henne som på noter,

efter hvilka jag på förhand kunde döma om tonernas förtrollande harmoni. Med ett ord: jag beskådade henne icke såsom en människa, utan som en musikanter, som en man af yrket.,,

„Likväl slukade jag med mina blickar dessa blå ögon, fulla af en svärmande liflighet, dessa kinder, på hvilka vårens skära rodnad lekte, dessa ljusa lockars näpna oreda, detta smärta lif, denna fjäderlätta gång. — Hon bar en vit klädnad med en blombukett i det blåa skärpet. Hon kringsväfvade ständigt sin mormor, som jemnt och samt ropade på henne.,,

„Hade jag då varit hvad jag är nu, så hade jag i Alexandrinans anletsdrag, i hennes gång och ord, läst denna enkelhet af ett oerfaret hjerta, rent som snön på topparna af Elborus; denna oskuldens tilltagsenhet, som ej fruktar för morgondagen, emedan hon ännu icke hyser någon farhåga; denna värma i en själ, som ännu icke blifvit utmattad, hvarken af kärlek, sorg eller glädje. Se der en hop föreställningar, som kunnat framstå för min inbillning, om jag då varit det jag är nu; men nej, då tolkade jag dessa intryck helt annorlunda. Jag endast tänkte: „Hvad hon måste vara god!.,,

„Medan jag betraktade den unga sångarinnan, jemkade min hand omedvetet om halsduken, eller vare sagdt utan omsvep — jag bjöd till att göra mitt utseende så vackert jag förmädde. Förklara nu, om ni kan, driffjädern till en människas rörelser och företag! — — Mormodren vände sig änyo med några ord till mig; men

hennes vältalighet afbröts af mältidssupen och en högljudd röst som anmälte, att bordet var serveradt.

„Jag skulle vid bordet hafva suttit som i en öken, ty jag kände ej någon af sällskapet; men händelsen gaf mig en vän af musik till granne; denne utledsnade mig med historien om sina idrotter på tonkonstens fält, huruledes han lärt sig spela på violin och blåsa tschakan, huruledes han af sina trälar bildat en orchester, hvad allt detta kostat, huru mycket han tyckte om en konsert i h-moll, den han nu höll på att inöfva, och han slutade med att inbjuda mig till sig. Tråkigt var det väl att lyssna till allt detta; men han var mig dock ett stöd under mältiden. Att jemnt tuga i en krets af obekanta, kostade lika mycket på mig, som att öfverljudd nödgas tala i ett stort sällskap,“

I all stillhet slutade jag min måltid, på långt afstånd från värdinnan, vid nedersta ändan af bordet, och betjeningen, vägled af sin oförklarliga instinkt, slutade serveringen alltid hos mig, hvaraf hände, att af en myckenhet kräftor endast en klolös unge fanns kvar, då fatet omsider hunnit till mig, och sparrisen, sallaten och smultronkakan varseblef jag endast på ett vördnadsvärdt afstånd. Men dessa små missöden förmådde icke uppreta min känslighet, för hvilken ett svårare och kraftigare prof förestod. Icke långt ifrån mig satt en herre, tyst och tiggande som muren, med dyster uppsyn, mager och till utseendet djupt sentimental. Först mot slutet af mältiden löste sig hans tungas band och han begynte ett samtal med någon gent öfver bordet. Inkräktad som jag

var af min granne, lyssnade jag föga ditåt, då det plötsligen som en blixtned slog ned i mitt hjerta, ansigtet blossade upp och mitt öga, stelt och stirrande, fasthäftades vid den magre, sentimentala mannen. Mitt skarpa öra hade uppfångat hans ord, då han sade:

— „Och jag, som i dag uppgjort en dråpelig af-fär: jag har sålt tvenne musikanter, till tusen Rubel stycket,, —

Min granne anmärkte hviskande: „Der ser man genast en föraktare af konsten! Jag skulle ej afstå en enda man af mitt kapell, ens för två tusende.,, — „Ni begriper, hvad jag härvid kände, hvartill jag kunnat vara färdig; men tiden var då ännu ej inne. Nu ville jag ej rå någon, att såder, i min närvaro, gå i detalj om sin orchesters husliga förhållanden; men då kunde jag endast rodna, känna en rysning och, medveten af en djup kränkning, kasta en vemodig blick åt andra ändan af bordet, dit, på den hulda Alexandrina, likasom för att i hennes goda, menniskoälskande drag läsa ett försvar emot skymfen, för att trösta mig, försona mig med menniskorna, då jag i hennes ädla ansigte fann en öfvertygelse derom: „Du talar visst aldrig så, du säljer ej någon musikanter! Och jag bedrog mig icke.,, (Tårar glindrade i Ryttnästarens ögon; han uppsteg, gick några hvarf öfver golfvet och fyllande glasen ur den tredje Champagne-buteljen, fortfor han:) „Måltiden slutades som alla måltider slutas: man hade ätit och skrikit sig mätt och uppsteg från bordet. På läng tig förmädde jag ej lugna mig efter de hårda orden; jag blef tankspridd, fann ingestädes

ro; den magra mannen surrade jemnt omkring mig och efter att hafva hört, att jag var virtuos, inlät han sig beställsamt i ett samtal med mig. I denna dystra sinnesstämning öfverraskades jag af musiktimmen. Alla hade spridt sig efter smak och tycke. Jag stod ensam på terassen, som smakfullt omgafs af en vidsträckt blomster-parterr.

På afstånd skallade sånger, uppstämde af druckna bönder, som också blifvit undfägnade på sin matmoders namnsdag. Solen var i sin nedgång; jag var helt och hållet försänt i betraktelser öfver mitt öde, då plötsligen Alexandrina stod framför mig:

— „Jag vet ej hvarföre, — sade hon, „men mormor vill nödvändigt att jag skall sjunga; vill ni ej vara så god och efterse, hvad som kunde väljas? Jag sjunger aldrig i stora sällskaper och är så försagd . . ., Hennes ord och röst upplifvade min inbillning; jag gick till fortepianot; men vi hunno icke bli ense om hvad som borde sjungas, än mindre anställa någon repetition, förrän mormodren redan infann sig, åtföljd af de öfrige damerna och slutligen hela sällskapet. Min bordsgranne, såsom kännare, ställde sig bakom min stol, och den magra mannen, lik ett syndastraff, midt framför mig. Men här hade han ej makt att kränka mig: det fanns oss emellan ej mera något gemensamt. Mina fingrar anslogo tangenterna och själen flydde bort till en annan värld, der något möte oss emellan ej kunde äga rum. Alexandrina stod bredvid mig, synbarligen ängslig och rädd; hennes barm, så hvit som dufvans solbelysta vinge, häfdes af oro. Ack!

då efter några ackorder, ur detta bröst utbrusto de första tonerna, ännu blyga och darrande, — sannerligen! voro icke mina fingrar nära att domna, — noterna försvunno för mina ögon, jag vände mig omedvetet om till henne Kan ni uppskatta värdet af ett contra-alto, denna förening af fasthet och vekhet, styrka och ömhet, qvinlig hängifvenhet och manlig stadga, hvaraf bristen är så kännbar i en sopranstämma? —

Har ni försport intrycket af himmelsblåa ögon och fyllda sexton år . . . denna glanspunkt i qvinnans lif, denna skaparens bästa ackord, så fyllig och hänförande, ett återljud af himmel och jord, hvars make ni ej återfinner, hvarken hos en Haydn eller en Mozart? Alexandrinans sängstämma var ett rent contra alto, väl ännu icke tillbörligen uppöfvad; men hon sjelf var sexton år och hade himmelsblå ögon. Med hvarje ögonblick blef hennes röst mera säker, och mitt hjerta var nära att qväfvas af förtjusning!”

Hon slutade; rundt omkring henne sorlade bifallsro-
pen, likt tanklösa utanlexor; alla täflade i beröm; jag allena förstod icke att yttra ett ord. Mormodren kysste sin dotterdotter, vid det hon plötsligen vände sig till mig med spörsmålet: — „Nä, hvad tänker ni, min vän, sjunger icke hon bra, min lilla Alexandrina?“, — „Förträffligt Ers Näd!“, — svarade jag, och vredgades på mig sjelf för kölden i svaret. — „Nu är det Er tur“, fortfor den gamla i det hon, begripligen, förnyade sin anmärkning, att hon af Wladimir Semenowitsch hört så

mycket godt om mig. Alexandrina fjäskade omkring, utan att på mig fästa den ringaste uppmärksamhet.

Jag var aldrig så sjelfkär, som i detta ögonblick!... Aft sitta obemärkt och tigande, då allt omkring en sorlar utan sammanhang och begrepp, då hon ej ens anade att jag kanske var den ende, som förstätt henne!... Att i min tur nu fångsla äfven hennes både syn och hörsel — denna ärelystna tanke försatte alla mitt hjertas strängar i dallring. Min blyghet försvann, för mig fanns ingen mera till, hvarken mormodren, min bordsgramme, den magre mannen eller hela den profana hopen; för min blick stodo qvar endast fortepianot och Alexandrina. Jag vet ej huru jag sjöng, men hon kom allt närmare till mig, upphörde att skåda omkring sig; hennes ögon fasthäftades vid sångaren.... Ack! för att intaga själen, behöfs ej ord, ej någon konst att ställa dem, behöfs blott sång. Ord, äro barn af det kalla förståndet; tonerna, upprinna ur själen; ordens makt är inskränkt som förståndets; endast tonernas välde är obegränsadt, som själen. Jag vill ej upprepa för er de bifallsyttringar, som strömmade öfver mig från mina åhörarens själlösa läppar; jag gapade på dem, men hörde dem icke. Alexandrina blef tankfull; jag njöt redan af det intryck, som varit målet för alla min själs förmögenheter; men min seger räckte icke länge. Jag drömde om jemnlighet emellan henne och mig; att vi lefde i tonernas verld.... jag hade glömt hvem jag var — då hon plötsligen smög sig närmare till mig och några af henne sagta uttalade ord så återkallade mig till full medvetenhet, att jag rodnade, upp:

sprang från stolen, åter varseblef både mormodren, bordskamraten och den magre mannen. Alexandrina hade tilltalat mig på fransyska: hon besinnade ej, att man kan sjunga bra och likväl icke förstå detta språk; hon tog för afgjort, att min bildning var likartad med hennes egen, att den gemensamma naturgåfvan gjorde oss jemnlige i allt men hon bedrog sig och sönderslet mitt innersta väsende. Jag minnes numera ej, huru jag redde mig från den fördömda frasen. Wladimir Semenowitsch hade i det samma anländt; sängen upptogs änyo och jag återvann mitt lugn. Alexandrina talade med mig redan på ryska, talade mycket och hjertligt. När vi omsider, jag och min välgörare, begynte laga oss på hemväg, kallade mormodren mig afsides, uppmanade mig änyo, att komma och ge lektioner åt dotterdottren, och smög mig härvid penningar i handen. Jag emottog dem ej. Alexandrina inbjöd mig äfven, men hon, gudskelof! bjöd ej några penningar. Vi afreste. Contra-alten, de blå ögonen och franska språket, upphörde ej att spöka i min hjerna; öfver Wolgan lyste månen; men bondbarnen vaggade sig icke mer på hennes yta, som häftigt upprördes af vinden.,

„Jag blygs att säga det — men nästa dag säg mig med näsan öfver franska grammären: Wladimir Semenowitsch, blef min lärare. Hvilka plågor utstod jag ej! Min tunga hade redan styfnat af ären; förgäfves rådbråkade jag den envisa: hon vidblef karaktären af sin första bildning. Men så kan jag ock försäkra er, att ingen fördömt Fransonerna värre än jag!.,

„Huru skall jag fullända för er skildringen af min besynnerliga historia? Huru återge hennes samtal, hennes ögonkast, hennes kärlek, som adlade mitt hjerta, men tillika uppfyllde det med förtrytelsens hämndlystnad och en obotlig bitterhet? Kärleken visade mig klart och bättre än alla grubblerier, att nedanom mig stod ingen, och öfverom mig — hvilken otalig massa! Ni kan lätt gissa, huru ofta jag återsåg Alexandrina. Deras hus var den fullkomligaste enslighet: mormodren och hon. Merendels lemnades vi på tu manna hand; vi sjöngo och våra hjertan sammanflätades i och af sången.”

„Detta ärr vanställd icke då min panna, och söderns sol hade ännu icke brynt mitt ansigte. Jag var då ung. Ni kan ej föreställa er, med hvilken barnslig glädje hon sprang mig till mötes, då jag kom, och hvilken eld brann i hennes ögon, då jag sjöng!,”

„Ack! den sanna kärleken till konsterna bör sökas på landet, der öfverflöd och fäfånga icke förslöa sinnena, der ett friskt hjerta klappar under den enkla klädnaden! Ack, för att erfara, om ni verkligen sjunger väl, om talangens gudagnista brinner i er själ, är det nödvändigt, att ni sjunger, icke i hufvudstadens virvarr, utan i det landtliga lugnet, hörd endast af den sextonåriga flickan med de gullgula lockarna!,”

„I enrum med Alexandrina var jag icke mer försagd; jag talade frimodigt; en viss däraktig jemnlighetskänsla hade qväft hvarje tanke på mitt stånd och mina vilkor. Jag befann mig i musikens, i lidelsernas verld. Men

hvarje gång jag skiljdes från Alexandrina, kände jag mig åter försatt i den verkliga världen, och mätte i tankarna det ofantliga afståndet, som låg emellan oss båda.,,

„Der gafs ej rum för något hopp, der hjälpte ej det menckliga lättsinnet. Den mest utsväfvande inbillning mäktade ej uppföra ett luftslott, der vi kunnat mötas i kärleksfull omfamning. En plägsam tanke! Emellertid vidtog jag dock inga mått och steg att rycka mig undan ödets ok. Jag visste, att Alexandrina aldrig kunde blifva min, och likväl kunde jag ej lefva förutan henne; likväl hade jag känt mig den olyckligaste bland menniskor, om hon ej älskat mig; ja, jag tror, jag varit i stånd att mörda den, som vågat skilja oss åt. Dagarna förflöto: hvarje af dem var för mig, en pina och en fröjd. Det vore omöjligt att göra reda för de tankar och känslor, som härunder tumlade om i mitt hufvud och hjerta. Jag hastade att lefva: för mig fanns ej någon framtid. Vi hade längesedan anat vår inördes kärlek; men dröjde med bekännelsen: det var, som hade en dunkel förkänsla afhållit oss hvardera; liksom hade vi förutsett att orden: jag älskar innebära något förfärligt; att de frammana en här af fördomar, brott, döden. De utgjorde det mål, jag icke önskade upphinna; der bakom fanns ju intet mer kvar. Jag förmådde ej gifva verklighet åt min kärleks drömbild, och derföre ville jag fortfarande drömma, till yttersta möjlighet förlänga detta sväfvande växelförhållande emellan tvenne hjertan, till detta förtjusande drama aldrig skapa någon upplösning. Men hvar taga krafter att låta

sig fångslas inom gränserna af det nyktra förståndet och säga till sig sjelf: så långt men icke längre?,,

„Ofta, såsom det hända plär, gäfvos vi hvarandra vinkar om vår hemlighet. Så, till exempel, stod jag en gång bakom Alexandrinas stol, medan hon för mormodren läste högt ur *Ruslan och Ludmilla* *). Strofen: jag icke älskar dig *Ruslan!* uppläste hon med eftertryck, och medan hon i boken med sitt finger borttäckte ordet: icke, blickade hon förstulet på mig. Många dylika vinkar gäfvos ä ömse sidor, men slutligen kom det till förklaring. En gång anlände jag emot aftonen; vi beredde oss att i salongen idka musik, den gamla satt i ett aflägsset rum och lade patience. Alexandras ögon voro förgrättna, och innan jag hann fråga efter orsaken.... sade hon bedröfvad:

— „Föreställ er! Jag måste resa bort ifrån mormor; vi måste skiljas., —

— Jag minnes ej hvad jag svarade henne; jag erinrar mig blott det, att mina kinder blossade upp, att jag emellan mina båda händer fasthöll hennes darrande hand, som sköljdes af mina strida tårar och öfverhöljdes af mina brännande kyssar. Hon drog bort sin hand, men hennes läppar uttalade en ed, att hon aldrig skulle älska någon annan än mig; att, utom mig, hon ej ville tillhöra någon.,

*) Ett skaldestycke af den fråde Puschkin.

— „Hvad har ni sagt? Till hvem har ni försvurit er? — utropte jag, och blodet stelnade i mina ädror, töcken beslöjade mitt öga. — „Ack! för mig är icke ni skapad: för er står en annan väg öppen, med kärlek, lycka, blommor, vår och hela Guds skapelse; skulle ni tänka på mig? Hvad är väl jag och hvad? „Alexandrina badade i tårar och darrande, med nedsänkt blick, hviskade hon mig försäkringar, som andades en ren uppoffrande hängifvenhet, som i hvarje ljud röjde en djup, en innerlig känsla Ack! hvad hon var skön! hvad jag var stolt i detta ögonblick! Jag såg ett nytt lif, en ny verld öppnade för min blick! För första gången gömde sig min förtviflan i djupet af mitt upprörda hjerta; för första gången upphörde eftertankan att plåga mig. Utan fruktan, med kärlekens hela lättrogenhet och hoppets hela tanklöshet, uttalade jag omsider min dom.,,

— „Vet ni väl på hvem Ert öga skådar? Känner ni väl den, som står framför Er? Vet ni, åt hvem ni gifvit Er ed? Jag är — träl.,,

„Jag hade dristigt uttalat dessa ord, och häpnade. Plötsligen återkom besinningen och öfvertygelsen, att numera ej fanns någon jemnlighet oss emellan, och jag släppte hennes hand.,,

„Icke så hastigt störtade jag ned från min häst, då en persisk sabel klufvit min hjessa, som Alexandrina nu öfverdrogs af dödens blekhet och nedföll i mina armar. — Mot denna axel, nu brännmärkt af en turkisk kula, hvilade hon! Den svaga varelsen! Ett enda ord hade nedgjort henne! Jag behöfde endast nämna mig vid mitt

rätta namn, för att bortskrämma den mest läggande kärlek. Tro mig, att jag i början utan medlidande såg ned på hennes slocknade ögon, hennes dödsbleka ansigte.... Ett djupt förakt för den qvinliga svagheten isade mitt hjerta. Jag hade uttalat ordet; men sjelf var och förblef jag densamma som förut.... Hvert hade de nu flytt, dessa värtaliga blickar, denna kindernas rosenfärg, detta värlif, denna skönhetens och ungdomens skimrande blomsterprakt?.... Hennes svinnning kränkte mig och kärleken.,,

„Men denna tanke försvann som blixten, och jag ihågkom åter, att i mina armar läg liflös den hulda, goda, känslofulla Alexandrina, den engel, som upplyst min själ med en obrottslig flamma, källan för mitt hjertas ädlaste rörelser, min endaste drömbild, min stolthet, min heder och ära!....,,

„Kramraktigt tryckte jag henne i mina armar och kysste henne. Ej ens denna kyss förmädde väcka henne. På mitt rop instörtade betjeningen och mormodren.,,

(Ryttmästaren ställde undan sitt uttömda glas, stödde sin vänstra armbåge mot knäet, gömde ansigtet i handen och försjönk i tankar. Allt hvilade omkring oss. Han satt sålunda tiggande en stund. Derpå, utan att förändra sin ställning, fortfor han att berätta:)

— „Hvad har hänt dig? du ser så förstörd ut? du vet kanske? — — — sade Wladimir Semenowitsch, då jag steg in i hans rum.,,

— „Hvad då? jag vet ingenting,, var mitt svar.

— „Jag kommer just nu från din herre,, fortfor Wladimir Semenowitsch; „jag bjöd honom slutligen tiotusen rubel för dig. Han sade, att han nu gerna skulle mottaga denna summa, men att han icke kunde det, och det kunde han ej derföre, att han, som jag sedermera erfor, tappat på spel, såväl den egendom, hvarunder du lyder, som dig sjelf. Men du bör ej misströsta: vi torde utfinna medel att öfverenskomma med din nya herre, oaktadt han, som jag hört sägas, skall vara en mindre medgörlig patron.,,

„Men hvarthän då nu?,,

— „Jag går upp på mitt rum för att lägga mig.,,

„Jag gick ut och gick, jag vet icke hvart; all min blod strömmade uppåt mitt hufvud; en hel evighet af lidanden hopträngde sig på en enda natt; i sjelfva verket köpte jag mig då fri från dem för hela mitt lif såväl i denna, som den tillkommande världen! Fasansfulla bilder dansade för min syn, en röst liksom hviskade mig i örat om död och hämn d.,,

„Än tyckte jag mig se en bröllopsfest; vid bordet satt Alexandrina med sin fästeman, och jag stod bakom stolen, med en tallrik i handen, och fästemannen sade med befallande ton: Petter, ett glas vatten!,,

„Än åter — (här drog Ryttmästaren på munnen, men hans läppar förvredos af vredens kramp) — såg jag min

förra husbonde blek och förstörd, sittande vid ett spelbord, lastadt med högar af guld.... Han håller på femman och ropar: slå på, det sista går och sjelfva Petter tillhör er.... Jag har ej velat ge honom fri för något pris, men må han gå — slå på.... Och femman föll till höger.,,

„Dessa ohyggliga syner sväfvade fram för mig öfver den breda Wolgas yta, som häftigt svallande dånade under mina fötter..... Jag minnes, att jag stod på hennes branta strand, såg ned i brädjupet och mätte afståndet emellan lifvet och döden.... Jag minnes, att jag befann mig i min husbondes sofrum.... Lampans sken belyste helgonbilderna och morgonrodnadens första strålar smögo sig in genom de tillslutna fönsterluckorna. Jag höll i handen en rakknif, dristigt steg jag fram till sängen, med lönnmördarens djerfhet ryckte jag undan gardinen; men.... det är sanning jag talar.... min arm var redan nedsjunken förrän jag varnade, att bädden var tom. Ja, jag skulle hafva saknat styrka till en sådan gerning. Dock måste jag tacka försynen för det han denna natt ej var hemma: han höll tvärtom på att vid spelbordet lägga in sista skärfven af sin förmögenhet och — tappade. Skada, att vi nu mera ej kunna räkas. Han anade troligen, att han ofvan jorden ej skulle finna någon vrå att dölja sig undan för mig, och gömde sig derföre tre alnar under jorden. Vare Gud hans domare!.... han gjorde bäst, att han satte mig upp på ett kort.,,

„Jag stod vid sängen darrande i alla lemmar, en kall svett strömmade utför min panna och min tunga stammade

ohörbart de förskräckliga orden: „bof, lömmördare!“ Utmattad till kropp och själ, kastade jag mig ned för helgonbilderna, men förmädde ej bedja; jag var ej mäktig af någon klar tanke, någon redig känsla. Allt sammanflöt i en förvirrad föreställning: kärlekens dårskap, hämnden, känslan af min förnedring och mitt kränkta menniskovärde, himmel och afgrund. Jag läg och stirrade på den korsfäste frälsarens bild och bjöd till att påminna mig dess betydelse. Mitt hjerta klappade så högt, att jag sjelf deraf uppskrämdes: jag trodde mig höra steg af någon inkommande. Med fasa sprang jag upp, gömde knifven och hastade ur rummet, lik Hamlet, förföljd af sin faders välnad. I förrummet brann ljus och betjenten, en like till mig, under afvaktan af sin husbondes hemkomst, snarkade i djupaste sömnen. Nu kom jag till besinning och begaf mig hem, men till något inre lugn kunde jag ej komma. En förändring i mitt öde blef oundviklig nödvändighet, så till sägandes den lifsluft, förutan hvilken jag ej mer kunde andas. Siberien, hunger, köld, Nertchinska grufvorna — allt detta uppräknade jag för mig på fingrarne i en enda natt och kom till den slutföljd, att jag der skulle befinna mig bättre. — Nästa dag rymde jag, strök håret slätt, bar en bondtröja och lät skägget växa. Enligt ryska desertörers vanliga plägsed, ämnade jag smyga mig fram till Odessa, och derest jag på vägen ertappades, uppgifva, det jag ej kände min släkt och härkomst: ändamålet med min flykt var, att antingen bli soldat eller förgöra mig sjelf. — När jag tänkte mig som soldat, skimrade alltid en hoppets stråle för min blick och antog ej sällan Alexandrinans vänliga skepnad. Hemma hade jag kvarlemnadt ett bref med uppgift, att jag

störtat mig i elfven. Allt kommer an på ett raskt beslut: jag hade fattat mitt — och fann mig genast lättare till mods.,,

„Utan riktig kännedom af vägarne, utan den ringaste kunskap om de smygvrår, der gästfria värdar lemna härbäрге åt fosterlandets irrande riddare, ströfvade jag omkring likt Kain. Den nakna höstliga torfvan var ofta min hufvudgård och en förtorkad brödbit min föda. Men på förnedringens och eländets yttersta trappsteg, ansigte mot ansigte med ett lif, som ödet afklädt alla dess retelser och visat mig ohöljdt i all dess vanskapliga nakenhet . . . hade jag dock ännu några ljusa, högtidliga ögonblick!,,

„Föreställ Er en menniska, utan slägt och vänner, utan bekanta, med ett ord: en menniska, aldeles ensam och öfvergifven af hela verlden, med endast ett dunkelt minne ännu kvar af en fordom hörd röst, en fordom sedd qvinna! . . . Tänk Er denna man kringirrande på en oöfverskädlig ödemark, med blicken riktad mot den nattliga, af millioner stjernor öfverhöljda himmelen och sjungande en sång: jag sjöng, hvad hon så ofta sjungit.,,

„Nu deremot uppmana för er inbillning krono-betjeningen, handklofvarne, ransaknings-domstolen, det ohyggliga häktet i en småstad . . . Föreställ er lifligt brännmärkta ansigten, och ansigten, skapade att brännmärkas: se der bilden af mina domare, min vistelseort och mina kamrater.,,

„Jag blef gripen såsom oförpassad och förd till ortens polisprefekt. Han fattade mig, före förhöret, i kragen och

höjde sin hand till ett slag; men Gud frälsade oss båda. Bevakaren af ordning och skick ville troligen endast, till en god och ändamålsenlig början, jaga skräck uti mig, men icke misshandla mig; jag deremot såg redan ögonblicket, då den stränge domaren flugit, med fötterna i vädret, omkull under sitt eget domaresäte.,,

„Jag känner ej mina anförvanter, vet ej huru jag heter, känner ej namnen på de städer och byar, jag genomvandrat och besökt, känner ingen och vet ingenting:,, var allt hvad jag svarade såväl polisprefekten, som inför domstolen, under bemödande att mildra min röst och visa mig så ödmjuk som möjligt. Man förfor med mig såsom vanligt med personer, hvilka ej veta uppge sin hemort, och ransakningen drog långt ut på tiden. Omsider slog timman för min befrielse. Allting på jorden tar ett slut, och så äfven rätttegången emot mig. Jag blef dömd till soldat och tjenstgöring i arrestant-kompagnierna. — Hvarmed skall jag förlikna min dåvarande förtjusning!... Fogeln, som om våren sluppit ur sin bur; missdådaren, som först under skarprättarens bila fått nåd, torde kunna ge er ett begrepp om den känsla, hvarmed jag drog på mig den grofva grå rocken!... För ingen torde soldatlifvet hafva framstätt uti så hänförande färger! Jag andades fritt, jag blickade käckt omkring mig, bäfvade ej mer för en gods- och trälägares ohejdade godtycke; jag stod ej mer i tjenst hos människor, utan hos döden; jag visste, att hon ej förräder sina offer. Då utbrast kriget mot Persien. Af begripliga skäl blef jag bemärkt ibland mina kamrater: min röst och musikaliska talang tillvunno mig deltagande; jag anförtrorde min hemlighet

ät en ädel förman och blef förflyttad på arméen. Äfven för mig öppnade sig nu en framtid: slagfältet, bajonetterna!.... Mer än en gång kysste jag soldatrocken och begjöt den med mina tårar.... O! min tacksambetskänsla mot denna rock svalnar måhända först då, när mina ögon igenskoflas med stoft och grus!.... Tröttsamma marcher, en brännande sol, alla fältlifvets besvärligheter, förmådde ej kufva mina själskrafter, beröfvade mig hvarken mod eller hopp. Ej ett ögonblick knorrade jag öfver min nya lott, utan glädde mig fastmer deröfver ända till hänförelse; den gjorde mig ju först till människa.... Lik ett barn, upprepade jag för mig tidt och ofta: du är soldat! — och hjertat spratt utaf fröjd och käckt smålog jag vid åtanken på min förra herre. Med hvilken poetisk fasa beträdde jag ej första gången detta fält, der människorna stupa utan urval, efter ödets nyck, der förakt för lifvet kan qväfva människogunst och ställa den främst, som stod lägst!.... Med hvilken förtviflansfull beslut-samhet rusade jag icke fram, när jag första gången hörde dödens och segerens vilda rop!.... „Gevär i hand, snabba steg, framåt march!“, Jag behöfde någon att hämnas på för hvad jag dittills utstått. I hvarje persisk krigsman såg jag min förra herre och hans döda kropp var i mitt tycke ett trappsteg till Alexandrinas hand.,,

„Efter en drabbning, i hvilken vi under fiendernas kulregn sjungande lupo till storms öfver en bro, erhöil jag den första utmärkelsen: S:t Georgs ordens kors för soldatgraden. Den tilldeltes mig efter mina kamraters enhälliga dom.,,

Ryttmästaren upphörde att berätta, men lutande sig tillbaka i soffan, der han satt, och med tillyckta ögonlock, uttalade han halft-hviskande de orden: „Har hon väl hållit sin ed?„ Ljusen i rummet hade långt före detta nedbrunnit och blifvit ersatte af nya, den fjerde champagneflaskan var tömd och hästarne förespända. Jag tillstår, att jag ångrade, det jag så förhastadt bjudit honom till mig... Han förekom mig nu förskräckande; jag kände inom mig en viss afsky för honom, utan att kunna göra mig reda för orsaken... Men det stod ej mer att hjälpas. Jag bjöd till på resan att utforska, hvem hans förre husbonde varit, och hvilka Wladimir Semenowitsch och Alexandrina voro, såvida jag ju möjligen om dem kunde meddela honom några upplysningar. Men han ville ej namngifwa någon. Han anmärkte blott, „att ju Alexandrina lätt kunnat glömma honom, och i sådan händelse, hvar till sätta en fläck på en ung flicka, som sjelf icke visste hvad hon gjorde och som troligen bevarat sitt goda namn och rykte, om hon ock brutit sin ed?„ I samma förhållande, han vid vinglasat varit pratsam, blef han efteråt fäordig och sof nästan hela vägen. Vi anlände sent om aftonen före min hustrus namnsdag. Man sade mig, att hon känt sig illamående och redan gått till hvila. Jag brann af otålighet att få återse henne efter den långa skilsmässan, men kunde ej besluta mig att väcka henne: det fanns ej någon sällhet jag icke velat uppoffra för hennes helsa, för ett ögnablick af hennes lugn.

Hvad hon morgonen derpå gladdes af min hemkomst! Åter lekte rodnaden på hennes skära kinder, änyo gni-strade lifvet i de ännu matta ögonen. Jag sade henne,

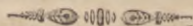
att jag medbragt en gäst, men hon förmäde ej emottaga honom och kunde ej ens sätta sig till bords med oss, utan lofvade att vid slutet af måltiden komma ut till oss, om krafterna skulle medge. Ett talrikt sällskap grannar hade infunnit sig och alla betraktade min Ryttmästare med en viss vördnad. Hvad uniformen klädde honom! Hvilket manligt utseende! Hvilken imponerande hållning! Hvilket uttryck i anletsdragen! Hans sköna hår, ärren efter blessurerna, det breda bröstet med de många ordens-korsen: — allt väckte uppmärksamhet och talade till inbillningen. Men synbarligen var han ännu liksom utmatad efter hvad oss emellan förelupit på värdshuset i Räsan, ty i början var han ytterst tankfull. Måltiden var för öfrigt ganska glad och bullersam, ehuru mina grannar icke vågade ge alltför lösa tyglar åt sin glädje, i Ryttmästarens vördnadshjudande närvaro. Mot slutet upptinade dock äfven han; festen tilltog i munterhet och jag lät tillsäga min hustru, att vi drucko hennes skål. Just då fröjden bland bordsgästerna var som högljuddast, uppgingo dörrarne till min hustrus rum och hon trädde ut, ännu matt och kraftlös. Alla uppstego. Jag gick fram till henne, för att presentera Ryttmästaren; men då jag med utsträckt hand, vände mig om till honom med orden: „Se här min maka...“, såg jag honom stående orörlig som en bildstod med ögonen stelt fästade på henne... Rundt omkring oss skallade det liksom från en mun: „Alexandra Dmitriewna! vi ha den äran att lyckönska er till namnsdagen!...“, Hon tog några steg åt Ryttmästaren, men knappt hade hon uttalat orden: „jag är glad öfver tillfället att...“, förrän hon blef blek som ett lik, stapplade ännu ett steg framåt, men, utan att sluta helsningen, be-

gynte att svigta och lutande sig emot min arm, hviskade mig i örat: „jag är nära att döna, min vän!„ Ryttmästaren stod orörlig och mällös, och liksom uppslukade min hustru med sin stirrande blick. Jag ledde henne bort; hon sjönk på sin bädd och upprepade med tynande röst: „det var dåraktigt af mig att våga mig ut, jag är ännu så matt!„ Jag vill tro, att jag härvid kastade en nog uttrycksfull blick på henne. Då jag åter inträdde i matsalen, öfverhopades jag af frågor: „huru är det med Alexandra Dmitriewna? hvad har kommit åt henne? det var måhända oförsigtigt, att hon besvärade sig hit ut.„ Jag hade ty värr! annat att tänka på än att besvara välmenningen!.... Han stod qvar på sin plats, oförändrad och förfärlig, som Bankos hamn i Makbeth!.... Han hade ännu icke bortvändt sin stelnade blick ifrån den dörr, hvarigenom min hustru gått ut! Omsider svigtade hans knän, liksom honom ovetande; han nedsjönk på sin stol, släppte vinglasen ur handen och begynte bita sig i läpparne.

En graflik tystnad rädde intill måltidens slut.... Då vi uppstigit från bordet, bugade sig min reskamrat tiggande för mig och försvann. Hon, som hade svurit honom tro; hon, hvilken han hade kysst....

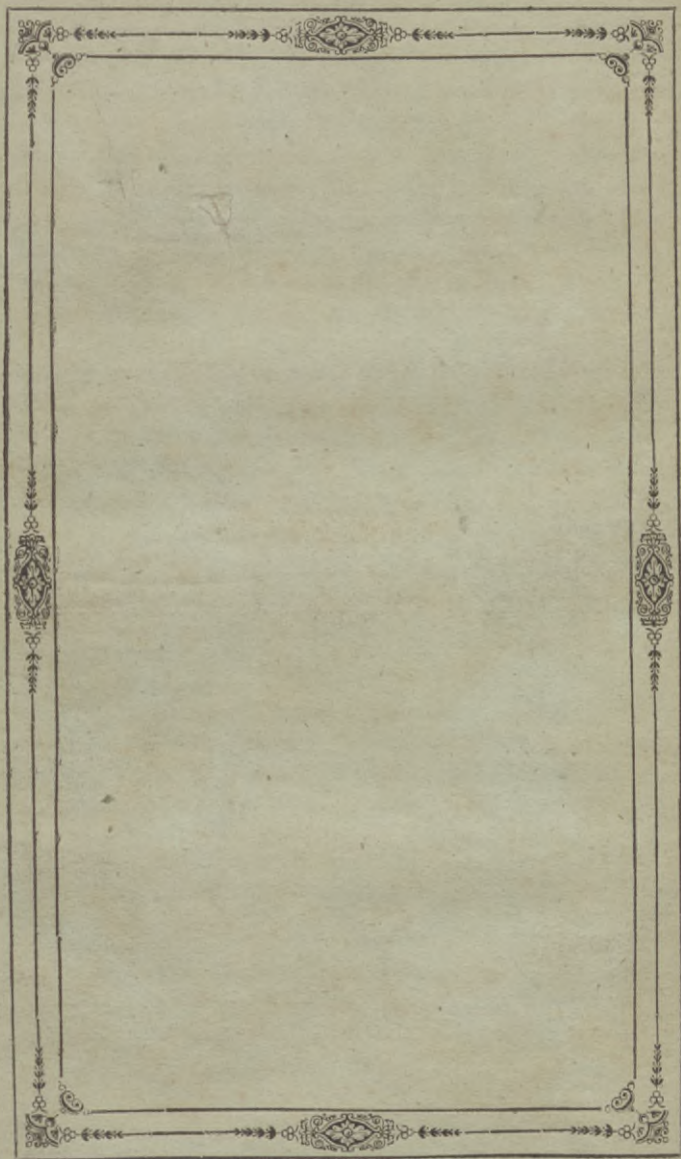
(Här voro i manuskriptet flera ord oläsliga: de syntes öfverstänkta med bläck, synbarligen deraf, att pennan blifvit kastad på papperet.)

„Jag observerade oförmärkt en gång.... hon gret i smyg.... för mig.... under samma sol för trångt med honom.... vi träffades.... föllo båda på en gång. Han uppsteg aldrig mer, jag haltade.„

1001864213

20-